

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԼՈՒՍԱԲՈՐԶԻ ԿԱՆԹԵՂԸ

Աւանդավէպի մը համաձայն Հայաստանի վրայ երկինքէն կախուած էր անշէջ կանթեղ մը, որ լոյս կու տայ դարերով: Մարդկային ձեռքեր չէին հասնէր այդ կանթեղին, որուն մէջ փոխանակ իւրի՝ կը վառէին սուրբին մաքուր արցունքները եւ որ չէր մարեր ահեղ վիշապ քամիէն: Երբ մութ խաւարը պատէր մեր շնաշխարհիկ երկիրը, երբ սոսկում եւ ահ կը տիրէր թոյլ, կասկածոտ սիրտերու, ով որ անմեղ էր, սիրով աուլցուն եւ հաւատքով անսասան, ով որ կը նայէր, վառ յոյսերով դէպի Հայոց ապագան, ան կը տեսնէր մշտավառ ջահը, երկինքէն կախուած իբրեւ պայծառ աչքը Աստուծոյ, որ կը հսկէր երկինքէն:

Ամերիկացի հայագէտ միսիոնար մը քանի մը տարի առաջ կ'երթայ Հայաստան տեսնելու շատ հին վանք մը. երբ եկեղեցիին մէջ կանգնած հիացումով կը դիտէ տխուր գմբէթները եւ լռիկ դասերը, որոնց մէջ երբեմն կեանքի եռուզեռը կար եւ որոնք կը թնդային խանդավառ հաւատացեալներուն երգած հոգեգմայլ շարականներուն արձագանքներով, սակայն այժմ մեռելական լուսթիւն մը կը տիրէր: Ան կը մերձենայ սեղանին, եւ ի՛նչ մեծ զարմանք, կը տեսնէ վառ կանթեղ մը սեղանին առջեւ, կը զարմանայ, որովհետեւ գիտէր թէ ոչ մէկ հայ կ'ապրէր շրջակայքը. վերջապէս հարցաքննութենէ ետք կը հասկնայ թէ հայ ծերունիի մը թոյլ տրուած էր բնակելու վանքին մէկ անկիւնը: Այս ծերունին էր որ սովորութիւն ըրած էր ամէն առաւօտ այդ հին եկեղեցիին կանթեղին մէջ քիչ մը իւղ լեցնելու, անշէջ պահելու համար սեղանին կանթեղը: Այս կանթեղն էր տեսանելի նշանը, միւս՝ անտեսանելի կանթեղին:

Մեր նպատակն էր փորձ մընել ուրուագծելու բարոյական պատկերը մեր ժողովուրդին, հիմնուելով իր ժողովրդագիտութեան վրայ: Կը խոստովանինք թէ բոլորովին անեղծ չէ այս պատկերը, քանի մը մասեր աւրուած են. բայց պատկերը որչափ ալ խաթարուած ըլլայ մինչեւ որոշ աստիճան, ենթարկուելով շրջակայ ցեղերու ստորնացուցիչ ազդեցութեանց, կը յուսանք որ դարձեալ օր մը պիտի երեւի խորհրդաւոր կանթեղին մոգական լոյսին տակ, իր նախկին, սկզբնական մաքրութեան եւ գեղեցկութեան մէջ:

Այս առակի եզրակացութիւնն ու թելադրութիւնը մեր ժողովուրդին եւ մանաւանդ երիտասարդ սերունդին այն է, որ եկեղեցի երթան եւ իրենց աղօթքները յարատեւօրէն եւ հաւատքով լեցուն մատուցեն առ Աստուած, որոնք պարտին բըղխիլ խոնարհ ու համեստ հոգիներէ, մեղքերէ բոլորովին պարպուած սիրտերէ, որովհետեւ մենք Աստուածային շնորհներու կ'արժանանանք ո՛չ թէ մեր կարծեցեալ բարեգործութիւններով, այլ միայն Իր գութին շնորհիւ: Եւ ով որ անմեղ է, սիրով աուլցուն եւ հաւատքով անսասան, ով որ կը նայի, վառ յոյսերով դէպի Հայոց ապագան, միայն ան կը տեսէ Լուսաւորչի մշտավառ ջահը, երկինքէն կախուած իբրեւ պայծառ աչքը Աստուծոյ, որ կը հսկէ երկինքէն:

Մ. Գ. ԾԱԼԵԱՆ